

Dr. Ábrudbányai Ede:

A mezőgazdasági kamarák eddigi működéséről szerzett tapasztalataink s azok küszöbön álló újjá-választására való felkészülés. Az agrárreformmal kapcsolatban megoldásra váró kérdések.

A mezőgazdasági kamaráknak a törvényben bő kazuisztikával körvonalazott hivatása a mezőgazdaság, állattenyésztés és erdőgazdaság anyagi, kulturális, jogi és politikai érdekeinek előmozdítása.

A mezőgazdasági kamarák, szervezetüket tekintve, az egyes vármegyék területén élő mező- és kertgazdák, állattenyésztők és erdőbirtokosok önkormányzati szervei, jogi személyiséggel és hatósági jelleggel felruházva.

A mezőgazdasági kamarák jövedelmei:

1. 0.5% póttadó a mezőgazdaságok és erdőbirtokok jövedelmeire kivetett adó után;
2. az állami erdőknek a költségvetési előirányzatot meghaladó jövedelmei országosan elosztva a megyei kamarák között;
3. a községi legelők bevételeinek 25%-a;
4. a földmivelési és uradalmi minisztérium kezelése alá tartozó állami gazdaságok összes jövedelmei országosan elosztva;
5. magvak és gazdasági eszközök forgalmazásából származó jövedelmek;
6. községek és törvényhatóságok hozzájárulásából származó bevételek; és végül
7. a kamarák által kibocsátott bizonyítványok és teljesített szolgálatok díjaiból származó jövedelmek.

Mindezen készpénzbeli jövedelmeken felül az egyes mezőgazdasági kamarák az agrár-reform rendjén alakított állami rezervákból sokszáz holdat kitevő uradalmakat kaptak.

A fenti jövedelmi forrásokból az egyes vármegyei mezőgazdasági kamarák évi jövedelmei *többmillió leit* tesznek ki és az összes mezőgazdasági kamarák és azoknak bukaresti központja évente *200,000.000 leit meghaladó* összeget költenek el.

Első pillanatra azt kellene hinnünk, hogy Románia mezőgazdaságának felvirágoztatása a legjobb uton halad, mert hiszen a mezőgazdák jóllétén a mezőgazdák önkormányzata munkálkodik bőséges anyagi eszközökkel ellátva.

Tekintsünk azonban egy kissé közelebről a dolgok lényegébe:

A vármegyei mezőgazdasági kamara 17 választott és 11 hivatalból való tagból tevődik össze. Ha a csaknem 40%-ot kitevő hivatalból kinevezett tagok mellett figyelembe vesszük a választások gyakorlati kiviteli módját, akkor az önkormányzat jelentősége semmivé zsugorodik és a mezőgazdaság érdekeinek előmozdítására rendelt hatalmas tőkékkel az előmozdítani célzott érdekszférákon kívül álló egyének gazdálkodnak.

A hivatalbóli tagok között 1. a vármegyei gazdasági tanácsos, 2. az állattenyésztési és állategészségügyi igazgatóság képviselője és 3. a vármegyei legfőbb erdészeti hivatalnok, mint számbeli kisebbségben levő szakelőadók mellett 4. a megyei tanács elnöke, 5. a megyei prefektus, 6. a megyei szövetkezetek kiküldöttje, 7. a megyei gazdasági hitelintézet képviselője, 8. az ipari és kereskedelmi kamara képviselője, 9. a munkáskamara képviselője, 10. a pénzügyigazgató és 11. a székhely polgármestere foglalnak helyet.

Ha emellett figyelembe vesszük, hogy a választás útján betöltendő pozíciókban a helyi politikai vezetők helyezkednek el tulnyomó többségben: akkor nyilvánvalóvá válik, hogy a mezőgazdasági kamarák bástyái között éppen az érdekelt és szakértő gazdák vannak a legkevésbé képviselve.

Ha a harmonikus együttműködés érdekében feltétlenül helyesnek is tartjuk, hogy a vármegyei gazdasági tanácsos, az állategészségügy legfőbb vármegyei képviselője és az er-

dészet képviselője tanácskozó, sőt esetleg határozó tagjai is legyenek a kamarának: a legteljesebb mértékben helytelenítjük, hogy a mezőgazdasági kamara három szakosztályának, nevezetesen a mezőgazdasági, állattenyésztési és erdészeti szakosztályának a vármegye területén működő legfőbb szakhivatalnokok legyenek a vezetői. Mert ezzel aztán egészen helytelen irányban determináljuk a kamara működését, T. i. a kamara nem lesz egyéb, mint a három szakhivatalnok pusztá eszköze, akik a kamarák által alig végeztetnek többet, mint amit elvégezniök a kamara keretein kívül is hivatali kötelességük volna. Átvaluk a kamara nem nyer semmit, mert ők a kamara keretei között is csak saját hivatali kötelességeiket végzik, viszont általuk, mint szakosztályi vezetők által, a kamara működése kötötté, egyoldaluvá válik.

Csak így érthetjük meg, hogy a legtöbb mezőgazdasági kamara az agrárreform útján földhöz juttatott kisbirtokokosok érdekeinek előmozdításában látja kizárólagos feladatát: ez lévén a vármegyei gazdasági tanácsos feladata; hogy továbbá pld. a kolozsvári gazdasági kamara állattenyésztési szakosztálya a hivatalos jelentés 32. oldalán a jövőre vonatkozó programját az állattenyésztésről és állategészségügyről szóló törvény végrehajtásában látja: ez lévén a szakosztályi vezető hivatali kötelessége is. És épp így az erdészeti szakosztály programja sem több, mint az erdőigazgatóság programjának támogatása. Végül a politikus tagok befolyásának eredménye lehet, hogy a tordai gazdasági kamara a havasi mócok olcsó gabonával leendő ellátása céljából programjába vette Topánfalván egy gabonarakár létesítését, amely önköltségen árusítaná a mócoknak a gabonát. Ez a programponthoz lehet nemes és üdvös, de hogy a mezőgazdaság érdekeinek előmozdításához semmi köze, az nyilvánvaló.

Részletesebben vizsgálom a különböző kamarák működését:

A gabona termelés javítása érdekében nagyon korlátozott mennyiségben nemesített vetőmagvakat hoztak forgalomba és a körletükbe tartozó mezőgazdák 1–2 ezrelékét kölcsönzött triör útján vetőmagvaik takarításában támogatták. Alig számbavehető mennyiségű lóher és lucerna vetőmagot hoztak

forgalomba, némely kamarák gazdasági eszközök (vasekék, vasboronák) beszerzését közvetítették szórványos esetekben. A kolozsvári kamara a gazdasági akadémia vetőmagvizsgáló állomásának közreműködése mellett a megyében akciót indított, hogy tisztítatlan lóher és lucerna magot a gazdák ne vessenek stb. Majdnem mindenik kamara jelentésében a kamara ismeretterjesztő működéseken könyvelik el, hogy a gazdasági tanácsos hivatalos utjai alkalmából ismeretterjesztő megbeszéléseket tartott, holott ez a gazdasági tanácsos külön hivatali kötelessége. Ismeretterjesztő kiállításokat rendeztek. Népies ismeretterjesztő nyomtatványokat osztogattak ingyen a falvakon. Műtrágyával, csávázó szerekkel és arankairtó szerekkel kísérleteztek, hogy azok eredményét annak idején közhírré tegyék. Sőt egyik kamara arról tesz jelentést, hogy két különféle gyártmányu triört vett és azzal szándékozik kísérletezni, hogy melyik jobb stb.

A gyümölcs és szőlő ültetés érdekében propagandát indítottak és oltványtelepek és faiskolák létesítését vették programmba.

Az állattenyésztés érdekében megfelelő apaállatok beszerzését közvetítették, ebből a célból apaállat-kiállításokat és vásárokat rendeztek és egyes községekben apaállat beszerzésére kölcsönöket folyósítottak.

Lófedeztetési állomásokat tartottak fenn a saját költségükön.

Az állategészségügy javítása érdekében propagandát indítottak a védőoltások minél szélesebb körben leendő bevezetésére egyelőre csekély eredménnyel.

Az erdélyi kamarák közös áldozattal Kolozsváron egy mikrobiológiai laboratóriumot állítottak fel.

Egyes kamarák az állattenyésztés javítása érdekében kiváló szakférfiakat tanulmányutakra küldöttek, hogy észleleteikről teendő jelentésük okolásul szolgáljon.

Az egyes kamarák birtokaikon apaállattenyésztéssel és összevásárolt apaállatok felnevelésével foglalkoztak, hogy kerületeik apaállat szükségletének fedezését megkönnyítsék.

Az erdővédelem érdekében felvilágosító propagandát folytattak és a kopár területek beerdősítése céljából főként akác-csemetekerteket létesítettek.

Végül az igazságosabb adózás, a kiviteli taxák eltörlése és a vasuti fuvardíj mérséklése és más hasonló gazdasági közérdekű kedvezmények kieszközlése érdekében illetékes helyeken előterjesztéseket tettek.

Az itt érintett ténykedések mindannyia üdvös és hasznos, de azért, ha az ország összes mezőgazdasági kamaráinak jelentéseiből kitűnő ténykedések együttvéve egyetlen kamara tényei volnának is, és ha e tényekkel nem csupán papiroson, hanem a való életben is találkozánk, még akkor is csak egyoldalú, ötletszerű, rapszodikus és sovány tevékenység volna az, mert hiányzik belőle a gazdasági élet minden ágát felölelő koncepció és a végső célt lépésről lépésre előkészítő programra.

Mezőgazdasági kamaráink életéről megállapíthatjuk, hogy közéletünk általános betegségében szenved, mert hiányzik belőle a közjóit, a salus publica elfogulatlanul és becsületesen átértett gondolata, amelyről már az ókor római jogászai megállapították, hogy ennek szükségképen a közélet legfőbb törvényének kell lennie, mert egészséges közélet nélküle nincsen.

A salus publica nem tűri meg egyes partikuláris érdekek egyoldalú istápolását és nem ismer osztály, faji és nemzeti-ségi különbségeket. Nem tűri a közvagyonnal való könnyelmű gazdálkodást és kizárja, hogy egyesek közszolgálatokat tulajfizettség vagy hogy éppen olyanok töltsenek be zsiros jövedelmű állásokat, akik az állással járó kötelezettségeknek megfelelni nem képesek.

A mezőgazdasági kamarák eddigi működése nem kielégítő, mert nem találták meg, sőt nem is keresték az étellel a kontaktust. Programjuk nem az eleven élet szükségleteiből nő ki, hanem azt a benyomást teszi, mintha a szervező munka szeretete nélkül csak azért tennének valamit, hogy az évi jelentésben legyen miről beszámolniok.

Programjuk nélkülözi a távolabbi egyetemes célkitűzést és a végső célt szervesen előkészítő részletes munkatervet.

Munkájuk belevész a részletekbe és nem öleli fel a gazdasági élet minden ágát és egy századrészét sem mozgatja

meg azoknak a tömegeknek, amelyeknek munkáját szervezni és tökéletesíteni volna hivatása.

A kamarák működése nem elég szakszerű, mert sem a törvényben, sem a törvény gyakorlati alkalmazása közben nem történik gondoskodás arról, hogy a kamarák vezetése csakugyan arra hivatott szakértők kezébe tétessék le.

A hivatalból való tagok között ott szerepel nyolc teljesen indifferens intézmény képviselője, azonban a kamarák területén működő gazdasági egyesületek képviselőinek nincsen a kamara hivatalból való tagjai között hely biztosítva.

A választott pozíciók betöltésénél nem a közérdek, nem a kamarák érdeke, nem a kiválasztottak ráhivatottsága, hanem a helyi politikai potentátok egyéni érdeke az irányadó szempont, akik szereplési vágyból vagy anyagi érdekből foglalják el a fontos pozíciókat. A jelenlegi vezetők legtöbbször, ha tőkebefektetés céljából szerzett is magának mezőgazdasági birtokot, nem szakértő és nem hivatásos gazda, akiknek gazdasági téren tanulniok kellene és nem vezetni volna hivatásuk.

Csak így érthető meg, hogy egyes mezőgazdasági kamarák olyan primitív kísérletezésekről tesznek jelentést, amelyek ma már meghaladott álláspontot jelentenek.

A mezőgazdasági kamarák legtöbbször nem vesz tudomást az itt már meglévő gazdasági kulturáról és annál kevésbé tartja hivatásának a továbbépítést, hanem kultúra tekintetében a legelemibb tapogatózás korszakát éli.

A kamarák eddigi működésében a legsúlyosabb kritikát hívja ki a *kamarák jövedelmeivel való könnyelmű gazdálkodás* és talán éppen a könnyelműen elköltött sok pénz teszi annyira kívánatosná a komoly építő munkára nem hivatottak szemében a kamarai pozíciók elfoglalását.

A kamarák milliós jövedelmeinek tulnyomó részét a központi adminisztráció személyi kiadásai és drága luxusautók költségei emésztik fel, és ennek dacára nincs a kamaráknak egyetlen olyan tisztviselője, aki a maga munkaerejét élethivatásszerűen és kizárólag a kamarának és a kamara útján a gazdasági kulturának szentelné, hanem a kamara ügyeivel mellékfoglalkozásszerűen foglalkozó egyének élvezik a szokatlannul magas jövedelmeket.

A kultúra mindannyiunk közkincse, amelynek támogatása és előmozdítása általános emberi és társadalmi kötelesség.

Ha ennek dacára a mezőgazdasági kamarák kebelében a gazdasági kultúra előmozdítására fizetéses állások létesítettek, ez csak azért történhetett, hogy ez állások betöltői az anyagi gondok bilincseiből fölszabadítva, egész egyéniségüket, teljes fizikai és lelki prezenciájukat a gazdasági kultúra előmozdításának szentelhessék.

A gyakorlati életben sajnálatos módon nem ez a felfogás érvényesül, mert nálunk a zsiros jövedelmű állások kumulálása a közvagyon elsajátításának legális eszköze.

Igazán frivolan hangzik, amikor a költséges luxusautókat fenntartó kamarák jelentéseikben arról beszélnek, hogy anyagi eszközök hiányában nem tehettek többet a gazdasági kultúra érdekében.

Egyetlen, magát élethivatásszerűen a kamara ügyeinek szentelő központi vezető, egy irodatiszttal és 5–6 vándortanítóval a kamarák jövedelmeinek feléből csodákat művelhetne és a jövedelem másik feléből olyan oltványtelepek volnának létesíthetők, amelyek egy-két évtized alatt mezőgazdasági kulturánk színvonalát szédületes magasságig emelhetnék.

Kisebbségi szempontból súlyos kritika tárgyát képezi, hogy kisebbségi szakembereink nagyobb hivatottságuk dacára csaknem teljesen ki vannak zárva a kamarák vezetéséből és hogy a mezőgazdasági kamarák a magyar tömegek érdekeivel semmit sem törődnek, sőt a legtöbb székely vármegyében a kamarák még meg sincsenek alakítva.

Talán egyetlen közintézményünk sincsen, amelynek hivatásszerű működése annyira távol állana a nemzetiségi ellentétektől, mint a mezőgazdasági kamaráké és mégis az az indokolatlan rosszindulat, amely kisebbségi sorsunkon vörös vonalként húzódik végig és majdnem minden percünknek hangulatába belecsepegteti a maga mérges ürümét: *még a kultúra előmozdítására hivatott mezőgazdasági kamarák működésébe is beleviszi a nemzetiségi ellentéteket.* Pedig a legkörmönfontabb rabulisztikával dolgozó hipokrizis sem tudná megindokolni, hogy miért kell a kisebbségeket még az ország

nyilvánvaló kárára is megfosztani a gazdasági kultúra áldásaitól.

Sajnos azonban, hogy az ellentétek nagyon sokaknak jobban kamatoznak, semhogy azoknak közeli megszüntetését remélni lehetne.

Az előadottak konkluziójaképpen előterjesztem a következő határozati javaslatot:

1. Kérje fel az Országos Magyar Párt Közgazdasági Szakosztálya a párt parlamenti csoportját:

a) hogy minden rendelkezésére álló eszközzel hasson közre aziránt, hogy a mezőgazdasági kamarák a magyarlakta megyékben is a többi területeken működő kamarák arányában a legrövidebb idő alatt állittassanak fel és arányosan részesíttessenek az országosan elosztott jövedelmekben;

b) a mezőgazdasági kamarák reformjával kapcsolatosan a kamarák működésének szakszerűbbé és sikeresebbé tétele érdekében hasson közre, hogy a törvénynek a kamarák szervezetére vonatkozó rendelkezései a következő pontokkal egészíttessenek ki:

1. A mezőgazdasági kamarák hivatalból való tagjai között helyet foglalnak mint szavazó tagok, a minden egyes kamara területén működő gazdasági egyesületek képviselői.

2. A mezőgazdasági kamarák választott tagjai csak olyan egyének lehetnek, akiknek a mezőgazdaság, állattenyésztés, kertészet vagy erdőgazdaság élethivatásszerű főfoglalkozását képezi.

3. A mezőgazdasági kamarák fizetési tisztviselőiként csak olyan egyének alkalmazhatók, akik munkásságukat kizárólag és élethivatásszerűen a kamarának szentelik és semmi más fizetéssel járó hivataluk nincsen.

Ezek után még csak arra kívánok reámutatni, hogy mezőgazdáinknak egy intenzivebb gazdasági kultúrára leendő megszervezése, a megoldandó problémák homlokterében áll.

Ehhez a nagy horderejű munkához tisztultabb nézeteink már kialakulóban vannak, sőt talán profétákban sem volna hiány, akik a tömegek oktatását és szervezését a helyszínen elvégeznék. Azonban az agrárreform utáni leszegényedett állapotunkban a legnehezebb probléma a nervus rerum gerendatum, az anyagi bázis előteremtése.

Anélkül, hogy a külön szervezkedés szükségességét és célszerűségét kétségbe akarnám vonni, hangsúlyozom, hogy önmagunk és a gazdasági élet érdekei ellen súlyos bünt követnénk el, ha összetett kezekkel haladnánk el azok mellett a tekintélyes jövedelmek mellett, amelyeket a törvény a mezőgazdasági kamarák számára biztosított.

Ezekben a tőkékben hatalmas potenciális energiák rejlenek, amelyek ma termékenyítő hatás nélkül hullanak szét a kamarák adminisztrációs költségeinek tételei között.

Nekünk azokon a területeken, ahol a magyarság többségben lakik, új szellemet és új kulturát kell belevinnünk a kamarák működésébe.

Ebből a célból indítványozom, hogy keresse meg a Közgazdasági Szakosztály a Magyar Párt összes tagozatait, hogy *e mezőgazdasági kamarák ujjáválasztásának előkészítése érdekében indítsanak hatalmas felvilágosító propagandát* és értessek meg a kamarai választókkal, hogy a mezőgazdasági kamarák földmives közönségünk legközvetlenebb vitális érdekeinek előmozdítására vannak hivatva és a sikeres munkálkodáshoz szükséges anyagi eszközökkel is rendelkeznek. Éppen ezért saját anyagi érdekei ellen vét az a mezőgazda, aki a kamarai választásokon nem a legrátermettebb s nem legmegbízhatóbb egyénekre adja szavazatát.

A fentiekben nagy vonásokban vázoltam mezőgazdasági kamaráink tevékenységét és a hozzáfűzhető bírálatunkat.

Az előadottakból sajnálattal állapíthatjuk meg, hogy az az intézmény, amely a műveit nyugaton fényesen bevált, s a mezőgazdasági kultúra fejlődésének csodás lendületet adott; nálunk csak alig tengődik.

Ez a megállapítás talán némelyeket meglep, azonban mi mezőgazdák nagyon jól tudjuk, hogy egy nagyigényű kényes kulturnövény sikeres áttelepítéséhez mindenek előtt az új talaj megfelelő kulturájáról kell gondoskodnunk. A romániai talaj nem volt előkészítve. A mi talajunkban altruisztikus kulturintézmények nem diszlenek!

Gróf Teleki Domokos:

Természetesen a legnagyobb örömmel üdvözlöm és elfogadom a határozati javaslatot, azonban meg kell jegyezmem,

hogy a programmon, ugyanezen pont alatt az *agrárreformmal kapcsolatos sérelmek* is fel vannak véve. Szabad lesz tehát ebben a nagyon fontos kérdésben felszólalnom. Már a gyergyószentmiklósi nagygyűlésen az előadó úr bejelentette, hogy miniszteri rendelet érkezik le olyan értelemben, hogy azok a gazdák, akiknél az agrárreform fogantatása befejezést nyert, végleges birtokba kerülnek, s így helyesen teszik a gazdák, ha a véglegesítés elismerése irányában megteszik lépéseiket. Annak ellenére, hogy a véglegesen rendező rendeletet megigérték, a gazdák kisajátított ingatlainakért nem kapják meg a bonokat. A valódi értéknek csupán harminc százalékát állapították meg és hogyha fel akarjuk venni, úgy még öt-tíz százalékot le kell adni, hogy nagy nehezen, hónapokon, át tartó utánjárással hozzájuthassunk ezekhez. Azonkívül még adóbizonyságot is kell beadnunk arról, hogy nem vagyunk adóhátralékban, esetleg az után a föld után, amelyet el vettek. Ez különálló sérelem.

Egy másik sérelem az, amint arra ezelőtt két évvel Mikó László barátom szépen rámutatott, hogy *a földhöz jutottaknak jóval nagyobb árat szabtak, mint amekkorát a volt földtulajdonosnak kifizettek*. Igaz, hogy a földhöz jutottak legnagyobb része román volt, azonban mégis csak kaptak magyarok is földet és így ez a kérdés is érdekel minket. Tudok olyan esetet, amikor egy házhelyet kisajátítottak ezer lejért, felparcellázták és parcellájáért két-hármezer lejt vettek és még más illetékekkel is megterhelték.

Bukarestben létezik egy *határköközpont*. Mindenki, aki földhöz jutott, tartozik három határkövet venni, darabonként százhusz lejért. Nálunk Erdélyben elég kő van és így nem tudom, miért kell külön Bukarestből szállítanunk a határköveket.

Negyedik sérelem az agrárreformmal kapcsolatban a *jogbizonytalanság*. Feltétlenül szükségesnek tartom, hogy végre-valahára, akár törvényhozási, akár rendeleti úton állapítsák meg egy olyan határozott időpont, ameddig még a földeket kisajátítani lehet. Hat év óta folyton csak kisajátítanak és még mindig újabb és újabb kisajátítás folyik. Azzal lehet csupán ennek a jogbizonytalanságnak véget vetni, ha dátumot állapítanak meg, amelynek letelte után többé kisajátít

titás nem lehetséges. Ezért vagyok bátor javasolni, hogy ezek a problémák is felvétesse a megoldandó feladatok közé s a jogbizonytalanság megszüntetése érdekében *a kisajátítási jog törültesse a telekkönyvekből.*

Kövér Gusztáv,

Nagyvárad:

Abból a sajnálatos körülményből kifolyólag akarok néhány megjegyzést tenni, hogy a földreform kérdését egyes elemek állandóan felhasználják a magyar párt egységének megbontására. Tudjuk azt, hogy a Népszövetség egyik utóbbi ülésén a magyar állampolgároknak itteni földjeik kisajátításáért indított eljárásával kapcsolatban Titulescu úr azt hangoztatta, hogy az állam nem alkalmazhat más, kiváltságos eljárást egy más állam polgáraival szemben a saját állampolgárainak a rovására. Nekünk végre határozatot kell hoznunk és határozottan le kell szögeznünk azt, hogy a *romániai agrárreform a szociális szempontokat nem tartotta szem előtt, hanem kizárólag nemzetiségi szempontokkal számolt és az itt élő magyar társadalom, – tekintet nélkül arra, hogy földbirtokos volt az illető, vagy kisgazda, – tönkretételét célozta.* Ismerek eseteket, hogy ugyanakkor, amikor a magyar birtokostól Bihar- vagy Temes megyében elvették a birtokot, a földet egy román ügyvéd megvette és a magyar igényjogosultak nem juthattak földhöz, mert állítólag nem maradt már föld. Mi a magyar egység megvédése szempontjából kénytelenek voltunk eltérni hasonló eseteket megjegyzés nélkül. Követelnünk kell, hogy azokat a földeket, amelyeket magyar birtokosoktól vettek el, magyar emberek között osszák ki, legalább is megfelelő részben. Ismerek román birtokosokat, akik az agrárreform után, – amelynek a célja állítólag a nagy birtokok megszüntetése és a nép hangulatának lecsillapítása volt, – újból csak nagy birtokokat szereztek olcsó áron maguknak össze és így a nagybirtokrendszer nem szűnt meg, csak nemzetiségi célok szolgálatában eltolódott. Nézzük meg, mert nagyon jó példa, hogy hogyan bántak el az egyházi vagyonokkal. Hasonlítsuk össze azt az eljárást, amelyet a római katolikus és a görög katolikus egyházak vagyonával szemben gyakoroltak, hiszen ez a két egyház ugyanazt a hitet vallja

azzal a különbséggel, hogy a görög katolikusok nagy része román nemzetiségű. Megállapíthatjuk, hogy a görög katolikusok jobban jöttek ki. A római katolikusoktól azt a földet is elvették, amely tanítóik és lelkészeik mindennapi megélhetését biztosította.

Ezek alapján két határozati javaslatot vagyok bátor, benyújtani.

Mondja ki a Magyar Párt Közgazdasági Szakosztálya, és holnap a nagygyűlése, hogy *az agrárreform kizárólag nemzeti célokat szolgál* és hogy a Magyar Párt az agrárreform intézkedéseivel nem ért egyet.

Indítványozom továbbá, hogy a Magyar Párt küldjön ki minden megyéből egy-egy delegátust, az elnöki tanács delegáljon a bizottság élére egy elnököt, s azután *ez a bizottság dolgozza fel az agrársérelmeket*, amelyek a magyar gazdaközönységét érték s azután, *ha a kormány képviselőink és szenátoraink közbenjárására a sérelmek orvoslására megnyugtató választ nem nyújt, panaszaival járuljon a Népszövetség elé.*

Kornhoffer Vilmos:

Bátor vagyok egy olyan törvényteleniségre felhívni a figyelmet, amely az utóbbi időben különösen érzékenyen érinti az erdélyi földbirtokosokat. Az agrártörvény rendelkezései értelmében a földkisajátítások ellen két hónapon belül lehet revíziós kérelem élni. Két hónap után semmiféle jogorvoslat iránti kérés nem adható be. Erdélyben és az országban a kisajátítások már általában két éve be vannak fejezve. Megtörténik azonban, hogy egy-egy község, most két év elteltével ad be egyszerű kérést, tehát a törvényes terminuson kívül és a Comitetul Agrar ekkor hivatalból megkeresi a Casa Pădurilor-t s felszólítja, hogy ne hagyja jóvá az üzemterveket az erdőkitermelésre vonatkozólag. Több ilyen esetet tudok. Kérje fel a szakosztály a parlamenti csoportot, hogy járjon közbe a Comitetul Agrárnál, hogy minden egyes olyan revíziós kérést, amelyet határidőn túl adtak be, minden további nélkül utasítson vissza és az a sérelmes intézkedés, hogy az erdőigazgatóság az üzemterveket nem hagyja jóvá, vonassék vissza.

Dr. Gyárfás Elemér elnök:

Megjegyezni kívánom Teleki Domokos gróf úr felszólására, hogy a földreformkötvények kiadása dolgában annak idején közbenjártunk és azok kiadását el is rendelték. Bukarestben azonban egész vállalat alakult ilyen-jellegű kijárássokba és a földbirtokos urak is hibásak abban, hogy ezeket az urakat olyan kiváltságos, az érték öt-tíz százalékát kitevő jövedelemhez juttatták. Mi egy pár ügyet emellett is elintéztünk minden nagyobb nehézség nélkül s csak akkor láttuk azután, hogy valósággal szervezet alakult és most már csak ezek révén lehet a kötvényekhez hozzájutni. Bizonyosfoku fegyelmezetség kell a mi részünkről is. Egy évig körülbelül simán és ingyen ment minden és akkor láttuk, hogy egy társaság öt-tíz százalékért intézi el özekeket az ügyeket, ami sokszor óriási összegekre rugott, hiszen vannak olyan testületek, amelyeknél tizzmillióss összegekről volt szó.

A *határkő-központra* vonatkozólag közölhetem, hogy vannak még a bukaresti mellett megyei határkő-központok is, mert egyes consilieriek megirigyelték a bukaresti központ hasznát és most ők is foglalkoznak ezzel az üzlettel.

A *jogbizonytalanság* tényleg súlyosan nehezedik reánk és valóban követelnünk kell az agrárreform telekkönyvi végigvezetését és a kisajátítások végleges befejezését.

Teljesen egyet értek Kövér Gusztáv úr javaslatával; egyszer már le kell szögeznünk, hogy az agrárreform nem szociális intézkedés volt, amellyel a nép izgatottságát akarták volna levezetni, hanem deposszedálás és spoliáció, amelyet éppen ezért a Magyar Párt nem approbálhat. A kisajátított földekből mindenki előbb kapott, – a román egyházak, román földbirtokosok, községek – és csupán legutoljára a magyar igényjogosultak. Kövér Gusztáv úr javaslata értelmében meg fogjuk tenni a lépéseket.

Az előadó úr tanulságosan sorolta fel, hogy a mezőgazdasági kamarának mekkora jövedelmeik vannak és hogy ott mennyi pénz gyűl be; ezért célul tűzhetem ki joggal, hogy olyan helyre, ahol ennyi pénz van, igyekezzünk mi is bejutni és mivel éppen a választások jönnek, épügy, mint az ipar és kereskedelmi kamarai választásoknál, ne érjenek meglepeté-

sek, és ne történjen meg az, mint ezelőtt négy évvel, hogy az egyik megyében mentünk a liberálisokkal, a másikban az averescánusokkal, a harmadikban önálló listával és végül valamennyien megbuktunk és csak egyedül Csíkmegyében sikerült némi eredményt elégnünk. Szükségesnek tartom azonban, hogy a választások vezetése itt is egy bizottság kezében legyen, amelybe minden megyei tagozat delegáljon egy tagot. A dolog sürgős, mert a legnagyobb gonddal kell arra ügyelnünk, hogy a mezőgazdasági kamarába is a mi embereink bekerüljenek.

Mikó László:

Csupán az a megjegyzésem van Kövér Gusztáv indítványához, hogy az Erdélyi Gazdasági Egylet annak idején megkísérelte, hogy megcsinálja az agrárreform statisztikáját. Azonban, amint a gyergyószentmiklósi gyűlés jegyzőkönyvéből is láthatjuk, az erdélyi magyar közönség nem volt hajlandó arra sem, hogy kitöltse a kérdő-íveket, pedig azok csupán a birtokosok érdekeit akarták szolgálni. A tanulság az, aminek leszögezését kérem, hogy ezt az ügyet ügyesebben és egységesebben csináljuk és úgy keressük meg a gazdákat, hogy azok azután válaszoljanak is a statisztikai ivenek.

Dr. Gyárfás Elemér:

Az a statisztika, amelyet a Gazdasági Egylet próbált megcsinálni, akkor még nem lehetett jó. A legtöbb birtokos akkor még maga sem tudta, hogy hogyan áll. A statisztikának összeállítása csak most lehetséges, amidőn a telekkönyvekből a tényleges helyzet megállapítható. A telekkönyvekhez most már beérkeztek a jelentések a községek munkálatairól és a pontos adatok alapján keresztülvihető a munka. Nem lehet az ügyet műkedvelőképpen csinálni és ezt a munkát meg is kell fizetni.

Gömbös Benő: A telekkönyveknél majd évek múlva intézik el.

Gyárfás Elemér dr.: Nem ők intézik, hanem mi hozzáértő embert küldünk oda és az két-három nap alatt tájékozód-

hatik az ügyek állásáról egy-egy telekkönyvi hatóságnál. A határozati javaslatokat elfogadottnak jelentem ki.

A Szakosztály az előadó javaslatait, valamint gróf Teleki Domokos és Kövér Gusztáv kiegészítő indítványait egyhangulag elfogadja.